

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI AJONEUVO- JA
LIIKENNEPALVELUHANKINTOJEN YMPÄRISTÖ- JA
ENERGIATEHOKKUUSVAATIMUKSISTA

304/0.10/2020

KHALL § 9

Johdanto

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön muutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi puhtaiden ja energiatehokkaiden moottoriajoneuvojen edistämisestä. Direktiiviin perustuvan sääntelyn lisäksi ehdotettuun lakiin sisältyisi myös käyttöoikeussopimuksin hankittujen ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimukset.

Lakiehdotus sisältäisi julkisille hankintayksiköille veloitteen varmistaa vähimmäisosuus nolla- ja vähäpäästöisiä ajoneuvoja kahden hankinta-ajanjakson aikana. Velvoite koskisi julkisten hankintayksiköiden hankkimia ajoneuvoja ja liikennepalveluhankintoja. Liikennepalveluhankintojen osalta vaatimuksia sovellettaisiin direktiivin liitteen mukaisten CPV-koodien myötä täsmennettyihin hankintoihin. Vaatimuksia sovellettaisiin ainoastaan EU:n hankintakynnysarvot ylittäviin hankintoihin, joiden hankintamenettely on käynnistetty 2.8.2021 jälkeen. Esityksessä ehdotetaan, että direktiivin mahdollistamat poikkeukset erikoiskäytössä oleville ajoneuvoille hyödynnetään täysimääräisesti.

Esityksessä ehdotetaan prosentuaaliset vähimmäisosuudet vähä- ja nollapäästöisiä ajoneuvoja kahdelle hankinta-ajanjaksolle. Ensimmäinen hankinta-ajanjakso käynnistyisi 2.8.2021 ja päättyisi 31.12.2025. Toinen hankinta-ajanjakso käynnistyisi 1.1.2026 ja päättyisi 31.12.2030. Ensimmäisen hankinta-ajanjakson aikana henkilö- ja pakettiautohankinnoissa vähimmäisosuuden voisi täyttää alle 50 CO₂ g/km päästöisellä ajoneuvolla ja toisen hankinta-ajanjakson aikana 0 CO₂ g/km päästöisellä ajoneuvolla. Raskaan kaluston hankinnoissa ja linja-autohankinnoissa vähimmäisosuuden voisi täyttää kummankin hankinta-ajanjakson aikana 100 % vaihtoehtoisella polttoaineella kulkevalla kalustolla. Linja-autohankinnoille asetettaisiin lisäksi vähimmäisvaatimus täyssähköbussuja kullekin hankinta-ajanjaksolle.

Esityksessä ehdotetaan, että henkilö- ja pakettiautohankinnoissa hankintayksikön tulisi varmistaa kummankin hankinta-ajanjakson aikana 38,5 %:in vähimmäisosuus vähä- ja nollapäästöisiä ajoneuvoja. Kuntien osalta prosentuaalinen vähimmäisosuus olisi eritelty 20 %, 35 % ja 50 % vähimmäisosuuksiin perustuen alueellisiin erityispiirteisiin, kuten etäisyyksiin, taloudellisiin valmiuksiin, latauspisteiden saatavuuteen ja taksimarkkinoiden tilanteeseen. Raskaan kalus-

ton hankinnoissa hankintayksikön tulee ensimmäisen hankinta-ajanjakson aikana varmistaa 9 %:in vähimmäisosuus ja toisen hankinta-ajanjakson aikana 15 % vähimmäisosuus vähä- ja nollapäästöisiä ajoneuvoja. Kuntien osalta prosentuaalinen vähimmäisosuus olisi eritelty 0 %, 5 % ja 15 % vähimmäisosuuksiin perustuen alueellisiin erityispiirteisiin. Linja-autoja koskevissa hankinnoissa hankintayksikön tulisi varmistaa ensimmäisen hankinta-ajanjakson aikana 41 %:in ja toisen hankinta-ajanjakson aikana 59 %:in vähimmäisosuus puhtaita vähä- ja nollapäästöisiä ajoneuvoja. Täyssähköbussuja koskeva alaraja olisi eritelty alueellisten erityispiirteiden perusteella.

Lakiehdotuksessa Liikenne- ja viestintävirasto ehdotetaan valvovaksi viranomaiseksi.

Tausta

Esitys perustuu EU-direktiiviin puhtaiden ja energiatehokkaiden tieliikenteen ajoneuvojen edistämisestä annetun direktiivin (2009/33/EY) muuttamisesta. Direktiivin tarkoituksena on edistää puhtaiden ajoneuvojen osuutta julkisissa hankinnoissa. Direktiivi edellyttää puhtaille ajoneuvoille vähimmäisosuuksia julkisen sektorin ostoa, vuokrausta, osamaksukauppaa koskevissa sopimuksissa sekä palveluhankinnoissa. Vaatimuksia sovelletaan ainoastaan uusiin hankintoihin jotka ylittävät hankintalainsäädännön kynnyksarvot.

Direktiivin mukaan puhtaaksi ajoneuvoksi katsotaan henkilö- tai pakettiauto jonka päästöt ovat vuoden 2025 loppuun mennessä enintään 50g/km ja vuodesta 2026 0g/km. Raskaan kaluston osalta puhtaaksi ajoneuvoksi katsotaan ajoneuvo, joka käyttää 100 % vaihtoehtoista polttoainetta, kuten kaasu, sähkö, vety tai biopolttoaine. Linja-autojen hankinnoissa tulee lisäksi täyttää erillinen 50 % suuruinen vähimmäisosuus täyssähköbussuja kokonaishankintaosuudesta. Direktiivin mukaan Suomen varmistaa, että vuoden 2025 loppuun mennessä julkisissa hankinnoissa henkilö- ja pakettiautoista 38,5 %, linja-autoista 41 % ja raskaasta kalustosta 9 % ovat puhtaita ajoneuvoja. Vuodesta 2026 vuoteen 2030 Suomen tulee varmistaa, että henkilö- ja pakettiautoista 38,5 %, linja-autoista 59 % ja raskaasta kalustosta 15% ovat puhtaita ajoneuvoja. Direktiivi mahdollistaa huomattavaa kansallista liikkumavaraa veloitteiden toteuttamisessa. Direktiivi edellyttää julkisten ajoneuvohankintojen sekä puhtaiden ajoneuvojen lukumäärien raportointia komissiolle.

Tavoitteet

Direktiivin päivityksen tavoitteena on edistää puhtaiden ja energiatehokkaiden ajoneuvojen markkinoita ja parantaa liikennealan myönteistä vaikutusta unionin ympäristö-, ilmasto- ja energiapolitiikkaan.

Säädöshankkeella edistetään Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisia liikenteen päästövähennystavoitteita. Hallitusohjelman mukaisesti vauhditetaan joukkoliikenteen vähäpäästöisen kaluston käyttöönottoa (EU-puhtausvaatimukset).

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 8.2.2021.

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus ilmoittaa lausuntonaan, että liikenteen päästövähennystavoitteet ovat oikeasuuntaisia, mutta niihin pääsemiseksi tulisi soveltaa pidempiä siirtymäjaksoja. Toisaalta siirtymäjaksojen pituuteen voidaan vaikuttaa lyhentävästi, mikäli kuntia kannustetaan myös rahallisesti puhtaiden ajoneuvojen hankinnassa sekä niiden tarvitsemassa uusinvestoinneissa (esim. latauspisteiden hankinta).

Kaupunginhallitus: Hyväksyttiin yksimielisesti.